

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opera

P. 1-3 nebst Inventarium

Gerson, Jean

[Straßburg], 1488

Declaratio compendiosa defectuum virorum ecclesiasticorum

[urn:nbn:de:bsz:31-300759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-300759)

traditionē hoim consistūt. A q̄bo q̄tuor nos
cautos reddit vt nō circūferamini inq̄t oī
vento doctrine: r̄ neq̄cia hoim. in astutia / r̄
circūuentiōe erroꝝ. **P**reter hec sunt alia
signa. viz recessus iusticie. Hec fuit cā des
structionis romanor̄ / pur̄ dēducit Aug^o.
libro de ciuitate dei. Destructio studioꝝ
quā comitat̄ penuria sapiētū. r̄ hāc seq̄bat̄
destructio grecor̄. Prelatio pueror̄ ac iḡ
rānū ac p̄anoꝝ. Et hec erit destructio lati
noꝝ. **P**lura alia sunt scripta in p̄phetis
de deiectione sacerdotalis bonoz̄. Et q̄
bus r̄ p̄dictis sapiēs pōt cōcludere ruinas
tempaliū ecclesie de p̄inquo iminere. Et
for̄san iuxta illud **E**saie. xxx. Subito dūz
nō sperat̄ veniet cōtrāno. Quia puerbioꝝ
i. scribit̄. Despectistis oē cōciliū meū r̄ oēs
inreparationes meas neglexistis. Ego autē
in interitu v̄ro ridebo / cū irruerit sup̄ vos
repēina calamitas q̄n veniet super vos tri
bulatio r̄ angustia. Hec debem^o reputare
hoc impossibile. q̄ n̄ris tēpib^o vidim^o ali
qua / que nup̄ erāt incredibilia. Et timēdū
est maiora eē in posteriorib^o. Immo verifi
mūle puto q̄ a multis annis nō fuerūt tot
maluoli / tanti corde rebelles r̄ animo ac
cēsi / cōtra ecciam sicut hīs diebus. **V**idē
enī q̄ dñs cōuertit cor̄ eor̄ vt odiret̄ popu
lū eius. r̄ dolos faceret̄ in suos eius. scilicet
in sacerdotes p̄s. cūiij. Quos in longū con
pescere neq̄q̄ valebim^o. nisi signis stutuz̄
manifestis ad beniuolētiā eos inclinaueri
mus. Hec multū p̄derit / vel for̄san ad mo
dicū durabit v̄nio / nisi cessēt p̄missa signa.
que etiā fuerūt cā scismatis. r̄ seq̄tur norabi
lis r̄ magna moꝝ reformatio. **A**d h̄ enī
Re. pa. r̄ dñi. de^o oipotēs / miro quodā mō
cūctis p̄us inestimabili / vos diuersos q̄n
r̄ aduersos / tāta multitudinē in v̄nū cōgre
gavit. Ad vos tot^o mūdus tanq̄ ad signū
ducens naufragātes ad portum / respicit.
Hoc ip̄a eccia inenarrabilib^o lachrymis et
gemitib^o / a q̄libet vestrū q̄redo req̄rit **J**ob
xxix. Quis mibi tribuat vt sim sicut fui in
diebus adolescētie mee. q̄n oipotēs erat me
cū: Tunc enī oipotēs erat secū. q̄ i p̄scis
p̄ribus nullū apparuit cōtradictiōis signū
Prestolaf etiā dies adolescētie sue. vt
morib^o r̄ doctrinis sanctor̄ patrū decorata
possit / vt ait brūs Augu. in sermone sup̄ cā
tica / exēplo virginis credēdo verbū diuinū
cōcipere / r̄ predicādo parere. rebelles quo
q̄ r̄ cōtradictēs / vigore sue adolescētie i

ruinā detrudere. Hoc significauit virga aa
ron. quādo domin^o precepit **M**oyse **H**u
meri. xvij. Deser̄ inq̄t virgam aaron in tab
ernaculū. vt seruetur in signū rebellium
filiorū israel. Virga aaron florida / r̄ fructi
fera q̄uis nō sarculo culta nec humefacta.
virginē concipientē r̄ parientē q̄uis virū
non cognoscentē signat. que posita erat in
signū rebellū. i. cōtradictentū / r̄ ruinam.
Et hoc p̄pheta nūciauit domui dauid. vbi
thema. Nunq̄d pax vobis est molestos eē
hoibus. i. cōtradictēs. q̄ molesti estis et
deo meo: p̄ter hoc dabit dominus ipse vo
bis signum. **F**init.

Sequitur declaratio **A**
tio compendiosa defectuum virorū eccle
siasticorum.

Dixit dñs mibi / eccia fūdara ē
sup̄ firmā petrā / flauerūt v̄tī
iundauerūt flumia. n̄ est passa
ruinā. quō tu dicis reformati
one indiget. **A**ur dic in qui
bus. Sed si in nullis eius p̄ribus ethero
genijs id est in eius statib^o / vel in nullis p̄
ribus materialib^o / siue fluentib^o id est sin
gularib^o suppositis hodie correctione r̄ es
mendatione ecclesia indiget / queso vbi sūt
tūc precedentium patrū / sanctor̄ r̄ rōnabī
les cōstitutiones / innūere / in eorū cōsilijs / v̄l
eplis papalib^o tradite: quaz̄ obseruantia
nūc oblita nedū expediuit olim / sed r̄ mag
mō fidelib^o saluberima eēt r̄ optuna. Et
vt de pluribus taceaz̄ r̄ gradiorib^o.
i. **P**rior vbi ē q̄ eps bon^o / r̄ p̄bat^o ope
r̄ doctria / eligat̄ n̄ puer / n̄ hō carnal / spūa
liū ignariū. **ii.** **U**bi est. q̄ derici in
duab^o ciuitatib^o / r̄ ecclesijs / p̄endas vel p̄
lationes nō hēant. **iii.** **U**bi q̄ p̄ sepultra
ra / p̄fessione / ordinatione / p̄mōtione / nul
lo p̄textu vbi cūq̄ aliqd̄ ecigat̄ aut detur
iiii. **Q** null^o p̄ncipiū laicoꝝ / capellanū
hēat nisi ab episcopo datum in casu ab epi
scopo deponendum vel corrigendum.
v. **Q** nullus episcopus aut sacer
dos muneribus p̄cibus ac fauoribus per
sonarum acceptionibus p̄moneatur. **vi.**
Ubi est q̄ episcopi extra diocesi
non moꝝentur. **vii.** **Q** non plures
q̄ sufficiant ordiuentur. **viii.** **Q** epis
copi r̄ sacerdotes / spectaculis r̄ ludis nou
interfint / nec delectentur. **ix.** **Q** sa
cerdotes nihil fenoz̄is. aut rustici ministes

Declaratio defectuum eccle.

Examine si religioes militares faciunt debitum, habeant in honore sacerdotium, seruet mores fidei, regulas et canones patrum.

lxxi Discutite si expediat quidam largi exceptio et privilegio atque ab ordinariorum coactione sit comoda subductio.

lxxii Si ueniat urbanum quantum / brigida de suecia / ducem britanicum carolum non obstante nimia sanctorum multitudie canonisari.

lxxiii Si deceat quidam nouorum sanctorum festa solennius pagi / quibus principum apud.

lxxiiii Si iustum sit potes sanctorum solennes ecclesias deseri / redditis a collectoribus vel cardialibus / libere leuatis / et quibus post ad eorum memoriam vel quasi gloriam / capellulas nouas edificari.

lxxv Rursus perate si equum est famulos puelle / et sapientes sub esse iuuenes diuini. senes famulari. ignaros ardua discutere. sciens loqui non audiri. equorum famulos in primotibus preponi / eloquiorum dei discipulos postponi.

lxxvi Perquirite si que scripture apocryfe / aut hymni / aut orationes / successu temporis studio vel ignorantia in detrimentum fidei introducte sint. Et corrigite opinionum discordias. utpote de coceptione virginis glorie et similia.

lxxvii Sedate iniquas leges. consuetudines prauas emendate. Nonne in saxoniam reperiunt iniuste leges a theologis impugnate. Et que christianorum consuetudo danabili or esse potest / qua iam clerici et laici / plati et principes vbiq; insaniunt sanctissimam natal nocte celebrantes ludu tapalloz / non preplatione celestium misteriorum. Nonne in liuonia consuetudo inoleuit / ut nulli rusticorum sacramentum eucharisticum deservat. Nonne ibidem reperitur duas uxores viuas habeat et mulier plures maritos.

lxxviii Quid plura? Ab episcopis ad concilium generale venientibus / de quibus puincia / de omnibus in quibus abusiuis consuetudinibus / et punitiois ritibus quibusq; occasione in ecclesiis / et hominum statibus regionum diuersarum introduci / ut super deuiationibus premissis et similibus / omnes ecclesie statim / vel in generali concilio reformari / aut in concilio puincialibus reformari maderet / ut de auctoritate vestra repetit ecclesia / et purgetur domus dei ab imunditijs vitijs et erroribus vniuersis. Docent ut diligenter fieret / sancti potes preses ordinarie / ruit. et ordinatio eorum / posteriores se in consilijs confirmauerunt. ut scilicet bis in anno / in quibus puincia celebranda est synodus. Tunc in casibus terraconen concilio. c. viij. ita dicit. Propter ecclesiasticas causas et altercationum solutiones placuit per singulas puincias bis in

anno concilia fieri / conuocante metropolitano omnes episcopos puinciales / ita ut ad concilium procedat omnes presbiteri vel diacones / vel bi qui lesos se existimat / ut in concilio cause examinare ad iustum iudicium producant. Decreti. Secundum caput in cartbaginensi concilio tertium dicit similit. Placuit ut propter causas ecclesiasticas que ad puincias plebes sepe inuente sunt / singulis annis concilio puinciale conuocet. Rursus capitulum septimum toletani concilio sexti / quibus inquit / potes neque siluiter de tanto facinorose consilia / non dicebat / ut ea que frequenter per uariatione iterant / frequenter sententia condemnent. quibus / ut scribit in eodem concilio / sepe pullulana prauitatis. germina sanctorum sepiissime patrum iusta nouerimus seueritate danata / tamen quod crebris aspiciunt denuo vigeret radice iusticie acrioris vigore / radice ea amputari sancim. Ceterum capitulum tertium quod concilio toletani ita loquitur. Nulla pene disciplina mores ab ecclesia christi magis expellit / quam negligentia sacerdotum / que contemptis canonibus ad corrigendos ecclesiasticos mores / sinodos facere negligunt. Ob haec nobis diffinitum est ut quod iuxta antiquorum patrum decreta / bis in anno / difficultas temporis fieri concilio non sinit saltem semel a vobis celebraretur. Ita tamen ut si fidei causa est / aut quilibet alia ecclesie communis generalis totius hispanie et galie sinodus conuocetur. Si vero nec de ecclesie communi utilitate tractabitur. speciale erit concilium / prout vniuscuiusque puincie metropolitani elegerit peragendum / de cetero. Et quibus omnibus arguitur a similibus / quod etiam propter defectum conciliorum generalium totius ecclesie que sola audet intrepide corrigere omnes / ea mala que vniuersalem tangunt ecclesiam manentia diu incorrecta crescunt / et inueterata sunt de malo in peius donec tandem iniqua sub fictione consuetudinis / reputentur licita. His itaque peractis ut in illo sit nostrum explicuisse / a quo nobis fuit inchoasse. inuisibilis omnium creatoris / principis pacis / imploro operam suffragijs. ut meis / vobisq; energia / tenuibus tametsi / vi tribuat effectum propter fragilitate quibus uiam / dicitur illustret fulgoribus / ut licet pictatis se non opponat pertinacem / ne diuine seueritatis ultio postmodum contrapiat contradictores et non / ut recto rationis libramine amplectentes viam consilij pacis misericordia pluens / patet perpetua / et gloria suscipiat sempiterna.

Clemens vrbano lites qz mouerat/ergo:
 Explicat errantem codex valurus in orbes
 Consilij placeat nominetur epistola pacis
 Si facit anterior: torpor: vel deuius error
 Uraceant lingue/mundū transire libelle
 Scismenecat tale pote conciliū generale
 Clama/nō metue montes trāsire peraltos
 Persiluas/z aqs/yalles/lacrasqz miricas
 Non defers merces/sed veri portitor: es tu
 Et si displiceas veri qz nūcius/et q.
 Alsem vñ valet eē tuū. qd si laceraris.
 Finit epistola pacis

De eodez scismate
 alius tractatus eiusdem.

Inquisitione veritati tāgentis
 primū scisma/z statum eius/op
 ter n̄ eē monoculū. sic qz tm̄ vno
 culo ad rem ipam attēdam⁹. qd
 sic dum illa tantum nō que p parte nostra
 faciunt aspiciunt⁹. z aduersas rōnes videre
 negligimus. Et qz multi vt suppono/offe
 rent oculis videre volentū rōnes/que faci
 unt p sua opinione/in materia que nunc
 ventilatur. scilicet de subtractione obediē
 tie a domino nostro in toto vel in parte. de
 creui qdam similiter in aspectu adducere/
 in oppositū facientia. **P**rimo notet que
 z qis psona et/cuius fama et status nūc
 tractatur/z qbus priuilegijs/q dignitate/
 z superioritate/dorat⁹ est. Idcirco summe
 cauendū est ne qd temere aut inconsiderate
 aut precipitanter fiat. **S**ecūdo notet q
 obtulit semp z publice in pmo cōsistorio/q
 vics hēbat pmitudinē animi ad mortem
 p ouibz sustinendā/anteqz nō fiet vnio ec
 clēsie. **T**ertio notet qz cessio sua si nunc
 fieret nō esset oueniens/sed pessima/nisi p
 us ab aduersa pre alia sentirem⁹. Et ita nō
 debet accusari de piurio si nō cesserit vel ce
 dat/pfentialiter. Si dicatur qz nec hoc pe
 titur/sed qz reddat se voluntarium z prom
 ptum ad cessionem. **P**rimo videat si iu
 ramentum hoc importat qd vocaliter nūc
 istud offerat. **S**ecundo aduertatur si il
 la oblatio de pmititudine ad mortem/sat
 hoc importat qz etiam patus est cedere an
 teqz non fieret par. **T**ertio videatur si
 possit habere colorem sufficientem/ad ex
 cusationem suam. qz vocaliter p nunc non
 offert cessionē anteqz sciat voluntas eorūz

de aduersa pre. quia estimat forsan z non si
 ne apparentia/qz aduersarij magis fortifi
 carentur vel indurarentur. Et dicerent inē
 ptantes istā oblationez in malū/qz diffidit
 de iure suo/z hoc non sine colore. **Q**uar
 to principaliter notetur/qz p bullam in rñ
 sione tertia/offert simpliciter z absolute/qz
 vult tenere iuramentum in forma. **Q**uō
 igitur poterit argui de piurio? Si dicatur
 qz intelligit aliter iuramentū/qz cardinales
 z alij nō obstat. qz nondū vidim⁹ ueceni
 mus ad h/qz cessio debeat compleri quous
 qz viderimus de rñsionibus aliorum alte
 ter⁹ obediētie. Et si tūc papa velit subter
 fugere/z glosare/z ita pacem p hoc impedi
 re. locum habebit interpretatio/z sue interp
 tationis si mala sit/impugnatio. **Q**uin
 to notet qz p nuncium apostolicū/qui nō
 uissime venit/ fecit multa offerri domino re
 gi z alijs/ sup declaratione voluntatis sue.
 z difficile esset iudicare eū nisi talia scirent/
 que tū nou est necesse reuelare vniuersitati
 vel omnibus/psertim vbi negocia non tra
 ctant ita secrete/quin faciliter fari possint.
Sexto notetur qz in quarta questione
 inter illa que ponuntur/supponitur qz pa
 pa fuerit prestatus de nō recedendo a vjs
 suis. quod multi omnino falsum estimant
 imo potius offert omnem viā rōnabilem.
Septimo notetur qz via cessionis est in
 efficax z insufficientis si alij de alia obediē
 tia nolint illam recipere. Et ideo mirum vi
 deretur qz ad talem viam que ex ypotbesi
 possibili/esset inefficax/ aliquis obligare
 tur. **S**i dicatur qz saltem papa/tenetur
 scdm pparationem animi acceptare istam
 viam. Non video qualiter istud possit ne
 gari/quia etiam tenetur acceptare isto mo
 do mortem. Sed qz non habeat istam pmi
 ptitudinem non potest sciri. cum sit in mē
 te. **N**ec videtur qz teneatur explicare voce
 vel signis exterioribus pro nunc/ propter
 aliqua tacta circa tertium notatum. qz nec
 etiam hoc iurauit. Et forte expediens est si
 lere vsqz ad tempus renunciationis/ ppter
 ambitiones illorum. qui tenderent ad pa
 patum/ diuersis vjs/cautelis z modis et
 possent impedire factum totum. **O**cta
 uo notetur qz possibilis est alia via/conue
 niens z bona. z que ab aduersarijs forte ac
 ceptabitur/z in hoc casu qui clarus est pa
 pa sufficienter se absoluet apud deuz z ho
 mines. si illā viam acceptet p quā fiet par.